

**VIDENS OG
UDVIKLINGSENHEDEN**

CFD
Oktobervej 22A
2860 Søborg

T: 4439 1100
M: 4085 1315

Viden@cfd.dk
www.cfd.dk/viden

August 2025

Forskningsgennemgang: Sprogudvikling, når forældrene er døve og barnet hørende

Niels-Henrik M. Hansen, Eva Juul Toldam & Natascha Sofie Søndergaard

I denne oversigtartikel vil vi undersøge og gennemgå, hvad der findes af peer-reviewede forskningsartikler udgivet siden år 2000 om sprogudviklingen hos hørende børn, der vokser op i et hjem, hvor modersmålet er tegnsprog.

Målet er at give et overblik over, hvad forskningen peger på som kendetegnende for den forventede sprogudvikling ved børn, der vokser op i hjem, hvor en eller begge forældre har tegnsprog som deres primære sprog, og hvor barnet selv er hørende – et såkaldt CODA-barn (CODA - engelsk forkortelse for Children Of Deaf Adults).

Udgangspunktet for gennemgangen er peer-reviewede forskningsartikler, der er udgivet i perioden år 2000-2024.

Resultater

Gennemgangen af forskningsartiklerne peger på følgende:

- *At CODA-børn – forudsat passende sproglig eksponering – udvikler sproglige kompetencer svarende til deres jævnaldrende (0-6 år), når tale på både tegnsprog og oralt sprog medregnes.*
- *Benytter forældrene tegnsprog konsekvent fra fødslen, opnår CODA'er tilstrækkeligt sproginput i hjemmet. Tegnsproget fungerer dermed som barnets*

først talte sprog, mens oral tale læres fra omgivelserne. Typisk fra hverdagen i vuggestue/børnehave eller anden nær familie.

- *Tegnsprogs visuelle form giver grundlag for specifikke strategier såsom øjenkontakt, mimik og rumlig opmærksomhed, hvilket skaber grobund for særlige kompetencer, der adskiller CODA'er fra andre tosprogede børn.*

Der er intet i de fundne internationale forskningsartikler, der indikerer, at sprogudviklingen hos børn, der vokser op i hjem, hvor modersmålet er tegnsprog, er problematisk. Artiklerne peger på, at det er et eventuelt fravær af kommunikation, der er problematisk i forbindelse med barnets sprogudvikling og ikke sprogets modalitet.

Det bemærkes yderligere at:

- *Det er vigtigt at den samlede sprogudvikling på tegnsprog og oralt sprog inkluderes i eventuelle vurderinger af barnets sprogudvikling, hvis billedet skal være retvisende.*
- *Adgangen til tale i to forskellige modaliteter (visuel-gestuel og auditiv-oral) giver CODA-børn nogle særlige kompetencer. De lærer tidligt at aflæse samtalepartnerens sproglige kompetencer og skifte modalitet efter behov.*

Indledning

Hørende børn af døve forældre vokser op i et særligt tosproget miljø, hvor de har adgang til at kunne tale både tegnsprog og auditivt-oral dansk. I denne artikel vil vi undersøge, hvad forskningen peger på, at det betyder for børnenes sprogudvikling.

Vi tager afsæt i forskningslitteraturen med fokus på forskningsbaserede peer-reviewed artikler udgivet de seneste 25 år. Vi har fokuseret på udgivelser siden år 2000 til og med 2024. Perioden er valgt, da den teknologiske udvikling har medført store ændringer for området.

Artiklen introducerer en række begreber, såsom bimodale sprogkompetencer, code-blending og kontekstuel sprogbrug, hvis definitioner kan findes i denne artikels appendiks. Disse er vigtige for at forstå CODA-børns sprogudvikling i en samlet kontekst, hvor udviklingen i begge modaliteter (tegnprog og oralt sprog) inkluderes.

UNG CODA I DANMARK

CFD Rådgivning, Viden og Udvikling har i 2024 gennemført et litteraturstudie og en interviewundersøgelse omkring unge CODA'er.

Seks unge i alderen 14-21 år med døve forældre har deltaget i interviews.

Denne artikel indgår i en artikelserie, der gennem forskellige problemstillinger og begreber tegner et billede af, hvordan det er at være ung CODA i Danmark.

Artiklerne udgives løbende i 2025 og kan downloades på www.cfd.dk/viden

Litteraturstudiet

Litteraturstudiet blev udført i 2024. Der er blevet søgt i to databaser (SCOPUS og Google Scholar), med udgangspunkt i følgende spørgsmål:

- *Hvad findes der af undersøgelse af CODAs sproglige udvikling?*
- *Hvilke betingelser vokser CODA op med?*
- *Viden om, hvordan CODA støttes bedst muligt i daginstitution eller skole.*

Søgningen fandt 18 videnskabelige artikler, som er udgivet i peer-reviewed videnskabelige tidsskrifter samt to bøger, 'Hørende i øret, døv i magen', af Isabella Solem (2015), og 'Hearing, Mother-Father Deaf', redigeret af lingvist og døveforskere Michele Bishop og Sherry Hicks (2008). Artiklerne er kategoriseret indenfor tre temaer. Der er fundet ni artikler indenfor temaet 'Sprogudvikling', som er denne artikels fokus.

Tidlig sprogtilegnelse i hjemmet

I Danmark anslås det, at der findes 4000 personer, der har tegnsprog som modersmål. Det skønnes, at ca. 20.000 personer taler tegnsprog i professionel eller privat sammenhæng (Danske Døves Landsforbund, 2023). Tegnsprog er et selvstændigt sprog på linje med fx dansk og engelsk. Det har været anerkendt som et selvstændigt sprog i Danmark siden 2014 (Folketinget 2014).

Omkring 90% af alle døve, der får børn, får hørende børn (Christodoulou et al. 2009). Hørende børn af døve forældre (CODA'er) vokser op med tegnsprog som deres første sprog i hjemmet, mens deres auditivt-orale sprog udvikles i mødet med omgivelserne. Det kan fx være i daginstitutionen, bedsteforældrene eller andetsteds.

Børnene vil udvikle sig som bimodalt tosprogede. De behersker to sprog, der kommunikerer i hver deres modalitet. Tegnsprog defineres som et visuel-gestuet sprog, der anvender hænder, ansigt og krop som udtryksmidler. Det formidles og opfattes visuelt. I modsætning hertil er det talte sprog auditivt-oralt og formidles gennem taleorganer og opfattes auditivt (Emmorey, 2002; Sandler & Lillo-Martin, 2006).

Tegnsproget fungerer typisk som barnets primære kommunikationsform i de tidlige leveår og betragtes i denne kontekst som barnets modersmål, selvom barnet er hørende og senere tilegner sig oralt sprog gennem kontakt med den hørende omverden.

Tegnsprog har en selvstændig grammatik og fonologi og er ikke afhængig af det omgivende talte sprog. At have tegnsprog som modersmål indebærer ikke blot en visuel tilgang til tale, men også tidlig adgang til et fuldt grammatisk system, hvilket er afgørende for barnets sproglige og kognitive udvikling (Baker & van den Bogaerde, 2014, s. 213; Mather & Andrews, 2009). Tegnsprogs visuelle modalitet fremmer også udviklingen af specifikke strategier, såsom øjenkontakt, mimik og rumlig

opmærksomhed, hvilket skaber særlige kompetencer, der adskiller CODA'er fra andre tosprogede børn (Kanto et al. 2025; Mather & Andrews, 2009, s. 105-107).

Spørgsmålet om CODA-børns sprogudvikling har længe været genstand for særlig forskningsmæssig interesse. Fokus har været præget af en bekymring for, om CODA'er risikerede sproglige forsinkelser, særligt i udviklingen af det orale sprog.

De identificerede forskningsartiklerne peger på, at benytter forældrene tegnsprog konsekvent fra barnets fødsel, opnår CODA'barnet tilstrækkeligt sproginput i hjemmet.

Tegnsproget fungerer som barnets første sprog, mens det orale sprog læres fra omgivelserne. Det kan være igennem institutioner, bedsteforældre, medier m.fl. (Toohey, 2010). Hvis barnet eksponeres for begge sprog tidligt og i tilstrækkeligt omfang og kvalitet, udvikler det et samlet ordforråd og sproglige kompetencer, der er på niveau med andre børn (Kanto, 2016, s. 61-63; Zaborniak-Sobczak, 2021, s. 4).

Udviklingen af det talte sprog kan dog være forsinket, hvis der udelukkende tales tegnsprog i hjemmet. Det kan være tilfældet i situationer, hvor begge forældre er døve og barnet ikke får tidligt auditive stimulation. Dette indhentes dog hurtigt, når barnet møder oralt sprog i fx dagtilbud (Hofmann & Chilla, 2015). Det peger på, at det er væsentligt at være opmærksom på om barnet møder oralt talesprog i hverdagen af både tilstrækkelig *kvantitet* og *kvalitet*, så udviklingen af det orale sprog ikke forsinkes (Zaborniak-Sobczak, 2021).

Vendes perspektivet om, så er det ikke nødvendigvis alle CODA-børn, der kommer til at beherske tegnsprog på et højt niveau. Forsker i socialt arbejde, Audrey Frank (2019) anslår, at omtrent 60 % af amerikanske CODA-børn er flydende på tegnsprog (Frank 2019:1). Det kan der være flere årsager til. En årsag kan være at der benyttes flere sprogkoder i hjemmet. Det kan være, at tegnsproget i nogle situationer suppleres med oralt talesprog. Det kan ske i situationer, hvor det kun er en af forældrene, der har tegnsprog som modersmål. Udbredelsen af Cochlear Implantater (CI) gør også, at personer, der har tegnsprog som modersmål, kan vælge at benytte sig af oralt talesprog i nogle sociale situationer. Nogle døve forældre, som har tegnsprog som modersmål og modtager Cochlear Implantat eller som har haft adgang til oralt sprog i fx barndommen, udvikler funktionelle færdigheder i oralt sprog, hvilket giver mulighed for at anvende forskellige sprogkoder afhængigt af situationen (Pizer et al. 2013).

Risiko for fejlvurdering

Det er også vigtigt at være opmærksom på, at der ikke sker en fejlvurdering af CODA-børns sprogudvikling. Det kan ske, hvis der kun er fokus på ét sprog i vurderingssituationen. Uddannelsesforskerne Kristin Hofmann og Solveig Chilla samt forsker i sprogudvikling for børn Laura Kanto peger på, at det er mere retvisende at inkludere både tegnsprog og oralt sprog i en vurdering af CODA-barnets sproglige udvikling, fremfor kun at måle på ét sprog (Hofmann & Chilla, 2015, s. 36-37; Kanto, 2016, s. 94).

Code-blending og pragmatiske færdigheder

Forskningen peger på, at CODA-børn grundet deres bi-modale sprogfærdigheder, opøver særlige kompetencer. Et unikt træk ved CODA'ers sprogbrug er deres evne til at bruge tegnsprog og oralt sprog samtidigt. Det kaldes for 'code-blending', da det sker simultant. Det er i stedet for det mere klassiske kodeveksling (code-switching), hvor der skiftes mellem sprog sekventielt (fx dansk til engelsk og tilbage).

Codeblending er helt særligt for bimodalt tosprogede og udgør en særlig sprogkompetence (Emmorey et al., 2008; Bishop & Hicks, 2005, s. 199-204). Kanto beskriver, at denne praksis kan finde sted allerede fra 1-årsalderen og viser, hvordan CODA-børn skelner mellem sprogmodaliteter alt efter samtalepartner (2016, s. 75-79).

En anden styrke, som er karakteristisk ved CODA-børns sproglige kompetencer er, at de kan udvikle pragmatisk og sociale færdigheder, som overgår deres jævnaldrende. De lærer tidligt at aflæse samtalepartnerens sproglige kompetencer og skifte modalitet efter behov. De fungerer derfor ofte som sproglige og kulturelle brobyggere i familien (Clark, 2003, s. 2-3; Filer, 2000).

Afrunding

Hørende børn af døve forældre – CODA'er – vokser op i et tosproget og bimodalt sprogmiljø, hvor tegnsprog ofte fungerer som førstesprog i hjemmet, og det orale sprog tilegnes via omgivelserne. En gennemgang af peer-reviewede studier udgivet siden år 2000 viser, at CODA-børn – givet tidlig og tilstrækkelig sproglig eksponering – udvikler sproglige kompetencer på niveau med deres jævnaldrende.

Tegnsprogets visuelle karakter fremmer særlige strategier såsom øjenkontakt, mimik og rumlig opmærksomhed, som ikke alene styrker barnets sproglige og kognitive udvikling, men også kan give CODA-børn et forspring i visse pragmatisk og sociale færdigheder.

En vigtig pointe i forskningen er, at vurderinger af CODA-børns sproglige udvikling bør tage højde for begge modaliteter – både tegnsprog og oralt sprog – for at give et retvisende billede.

Ønsker du mere om viden om, eller har du spørgsmål til problemstillinger omhandlende døve forældre til hørende børn, er du velkommen til at kontakte CFD's forældrevejledere, som er en del af Familie- og voksenstøtteområdet. Se www.cfd.dk/raadgivning/foraeldervejledere eller kontakt områdeleder Dorthe Nymann (tlf. 2534 1143, dny@cf.dk). Vi tilbyder bl.a. rådgivning og oplæg.

Hvad skal du være opmærksom på, som fagperson?

- *At barnet bliver tilstrækkeligt sprogligt stimuleret – både i hjemmet og andre arenaer – og i begge modaliteter – dvs. tegnsprog og oralt sprog*
- *At udviklingen af oralt sprog kan være forsinket, hvis barnet alene har mødt tegnsprog i hjemmet, men almindeligvis indhentes dette ved tilstrækkelig stimulering i fx daginstitution*
- *At et retvisende billede af barnets sprogudvikling bør inkludere både tegnsprog og oralt sprog, og at dette kan kræve hjælp af en specialist*

Appendiks: Begreber

- *CODA: Engelsk forkortet for Childen Of Deaf Adults, hvilket kan oversættes til "Hørende børn af Døve forældre". En eller begge forældrene har tegnsprog som deres modersmål, og det primære talte sprog i hjemmet er tegnsprog.*
- *CODA er noget man kan være hele livet igennem. Vi skriver CODA-børn eller CODA-unge for at specificere, hvor i livet CODA-personen er.*
- *Dansk tegnsprog: Dansk Tegnsprog er anerkendt som officielt sprog i Danmark siden 2014. Det anslås at ca. 4000 personer har dansk tegnsprog som deres modersmål (Danske Døves Landsforbund, 2023).*
- *Bimodal sprogkompetencer: At beherske tegnsprog og oralt sprog, som er sprog, der opererer i to forskellige modaliteter (auditivt og visuelt).*
- *Code-blending: Evnen til at anvende tale med tegn og oralt samtidig i en kommunikationssituation.*
- *Kontekstuelt sprogbrug: Børnenes sproglige adfærd er påvirket af den sociale kontekst, hvilket viser sig ved, at børnene tilpasser deres brug af både tegn og oral tale afhængigt af samtalepartnerens sproglige kompetencer og valgte modalitet.*

Litteraturliste

Baker, A. E., & van den Bogaerde, B. (2014). KODAs: A special form of bilingualism. I D. Quinto-Pozos (Red.), *Multilingual aspects of signed language communication and disorder* (s. 211–234). *Multilingual Matters*.

Bishop, M., & Hicks, S. (2005). Orange eyes: Bimodal bilingualism in hearing adults from deaf families. *Sign Language Studies*, 5(2), 188–230.
<http://www.jstor.org/stable/26190611>

Christodoulou, D., Kellett Bidoli, C. J., & Ochse, E. (2009). Language acquisition in hearing children of deaf parents. *International Journal of Bilingualism*, 13(4), 435–452.
<https://doi.org/10.1177/1367006909339812>

Clark, M. D. (2003). Children of deaf adults (CODAs). *The ASHA Leader*, 8(3), 6–7.

DDL (Danske Døves Landsforbund) (2025). Oplysninger fra www.dll.dk indhentet d. 1.6.2025

Emmorey, K., Luk, G., Pyers, J. E., & Bialystok, E. (2008). The source of enhanced cognitive control in bilinguals: Evidence from bimodal bilinguals. *Psychological Science*, 19(12), 1201–1206. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2008.02224.x>

Emmorey, K. (2002). *Language, cognition, and the brain: Insights from sign language research*. Psychology Press.

Frank, A. (2019). The identity development of the only hearing child in an all-deaf family. *JADARA*, 49(1), 1–25. <https://nsuworks.nova.edu/jadara/vol49/iss1/3>

Filer, R. D., & Filer, P. A. (2000). Practical considerations for counselors working with hearing children of deaf parents. *Journal of Counseling & Development*, 78(1), 38–43.
<https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.2000.tb02551.x>

Folketinget (2014). Lov om anerkendelse af dansk tegnsprog. Lov nr. 604 af 12/06/2014

Hofmann, K., & Chilla, S. (2015). *Bimodal bilingual language development of hearing children of deaf parents*. *European Journal of Special Needs Education*, 30(1), 30–46.
<https://doi.org/10.1080/08856257.2014.986906>

Kanto, L. (2016). To sprog, to modaliteter: En særlig type tidlig tosproget sprogtilegnelse hos hørende børn af døde forældre [Doktorafhandling, University of Oulu]. OuluREPO.

Leigh, I. W., Maxwell-McCaw, D. L., Bat-Chava, Y., & Christiansen, J. B. (2008). Correlates of psychosocial adjustment in deaf adults with cochlear implants: A preliminary investigation. *Cochlear Implants International*, 9(1), 30–47.
<https://doi.org/10.1179/cim.2008.9.1.30>

Pfau, R., Steinbach, M., & Woll, B. (Eds.). (2012). *Sign Language: An International Handbook*. De Gruyter Mouton.

Pizer, G., Walters, K., & Meier, R. P. (2013). "We communicated that way for a reason": language practices and language ideologies among hearing adults whose

parents are deaf. *Journal of deaf studies and deaf education*, 18(1), 75–92.

<https://doi.org/10.1093/deafed/ens031>

Sandler, W., & Lillo-Martin, D. (2006). *Sign language and linguistic universals*. Cambridge University Press.

Zaborniak-Sobczak, M. (2021). Language development and special educational needs of hearing children of deaf parents. *Multidisciplinary Journal of School Education*, 20(1), 105–127. <https://doi.org/10.35765/mjse.2021.2001.06>